

Nowe tendencje w kreatywnej księgowości

Artur Sierant

Parkiet Gazeta Giełdy

PARKIET
Giełda Finanse Gospodarka

Nowe tendencje w kreatywnej księgowości

- Księgowość kreatywna
 - przedstawienie danych tak, żeby tworzyły jak najkorzystniejszy wizerunek - działalność zgodna z prawem
- Księgowość agresywna
 - rozmyślny zamiar defraudacji, sztuczne zawyżanie zysków - przestępstwo

Dlaczego?

Dlaczego sprawozdania finansowe są modyfikowane?

- presja ze strony akcjonariuszy
- premie i tantiemy dla zarządzających
- opcje i programy menedżerskie
- wycena własnych akcji
- fuzje i przejęcia
- sprzedaż firmy (oferty publiczne)

Dlaczego?

- Dlaczego sprawozdania finansowe są modyfikowane?
 - finansowanie firmy (kredytodawcy)
 - zaniżenie wartości firmy - wykup menedżerski, nabycie akcji po korzystnej cenie
 - płacenie niższych podatków
 - wypłacanie niższej dywidendy

Jak modyfikujemy?

- Zwyżamy przychody
 - transakcje z podmiotami powiązanymi
 - czy spółka konsoliduje metodą pełną wszystkie podmioty tworzące grupę kapitałową
 - transakcje z klauzulą odkupu
 - przyspieszone fakturowanie (przesuwanie przychodów w czasie)
 - księgowanie prac podwykonawców jako własnych
 - ujmowanie przychodów przyszłych okresów w roku bieżącym

Jak modyfikujemy (2)?

Torfarm:

- do 2006 roku nie spółka nie sporządzała sprawozdań skonsolidowanych, mimo iż jeden z podmiotów zależnych (zajmujący się sprzedażą leków Pretium Farm sp. z o.o.) miał w 2006 roku 92,8 mln złotych przychodów (podmioty są traktowane jako nieistotne).

Jak modyfikujemy (3)?

Torfarm:

- w 2006 roku podmioty zależne miały łącznie 1,1 mln złotych straty – nie została ona uwzględniona w sprawozdaniu
- podmioty zależne mają ujemne kapitały (straty z lat poprzednich) – nie zostało to uwzględnione w bilansie
- w IV kwartale 2006 roku spółka sprzedała do podmiotu zależnego znak towarowy Świat Zdrowia za oraz materiały reklamowe za łączną kwotę 6,6 mln złotych – zysk na transakcji wyniósł 4,6 mln złotych.

Jak modyfikujemy (4)?

Torfarm	2006
wynik brutto (wykazany)	11 275
straty podmiotów zależnych	1 148
zysk z transakcji z podmiotem zależnym	4 626
wynik brutto (skorygowany)	5 501

Jak modyfikujemy (5)?

- Zaniżamy koszty
 - nie ujmujemy kosztów w księgach (oszustwo)
 - odsyłamy faktury
 - zmieniamy zasady amortyzacji
 - zmieniamy zasady tworzenia rezerw i odpisów aktualizacyjnych
 - traktujemy koszty jako inwestycje
 - środki trwałe w budowie
 - przesuwamy koszty w czasie
 - rozliczamy straty przez zmiany w kapitale własnym

Jak modyfikujemy (6)?

- **Inne techniki:**

- tworzenie nowych podmiotów (aport),
- polityka tworzenia rezerw,
- leasing zwrotny,
- zawyżenie wyceny aktywów (wzrost kapitału z aktualizacji wyceny),
- przekwalifikowanie aktywów z długoterminowych na krótkoterminowe.

Jak modyfikujemy (7)?

- **Inne techniki:**

- wykazywanie środków trwałych w budowie
- amortyzowanie środków trwale nieczynnych
- polityka tworzenia rezerw – brak odpisów aktualizujących wartość należności wątpliwych
- zawyżenie wyceny aktywów (wzrost kapitału z aktualizacji wyceny),
- przekwalifikowanie aktywów z długoterminowych na krótkoterminowe,
- kompensowanie należności zobowiązaniami (bez podstawy prawnej)

Jak modyfikujemy (8)?

- **Inne techniki:**

- nieprawidłowa wycena zapasów wyrobów gotowych:
 - powyżej ceny sprzedaży netto
 - zaliczenie do kosztów wytworzenia części kosztów stałych, które nie odpowiadają normalnemu wykorzystaniu zdolności produkcyjnych
- utrzymywanie w produkcji zleceń zaniechanych
- niewykazanie nabytych akcji własnych jako zmniejszających kapitał własny,
- odnoszenie na kapitał ujemnego wyniku na sprzedaży inwestycji

Jak modyfikujemy (9)?

- **Żonglerka rezerwami:**
- Tworzenie znacznych rezerw w jednym roku i systematyczne ich rozwiązywanie w kolejnych latach. Technika najczęściej stosowana przy zmianie zarządu spółki:
 - pokazuje jak źle pracował stary zarząd
 - pokazuje jak dobrze pracuje nowy zarząd

Wchodzimy w MSR/MSSF

Od 1 stycznia 2005 roku spółki publiczne tworzące grupy kapitałowe zobowiązane są stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Nowe zasady zapewniają dużą swobodę w wyborze przez zarząd spółki **polityki rachunkowości**.

Polityka rachunkowości

Polityka rachunkowości (MSR 8): konkretne zasady, metody, konwencje, reguły i praktyki przyjęte przez jednostkę gospodarczą przy sporządzaniu i prezentacji sprawozdań finansowych.

Zmiana wartości szacunkowych: korekty wartości bilansowej składników aktywów lub zobowiązań bądź okresowego zużycia składnika aktywów, będące wynikiem bieżącej oceny oraz oczekiwanych pożytków i obowiązków związanych z tymi aktywami lub zobowiązaniami; przy czym zmiany wartości szacunkowych są rezultatem nowych informacji bądź wydarzeń i nie stanowią korekty błędów.

MSSF 1

Zastosowanie MSR/MSSF po raz pierwszy:

Jednostka stosująca MSSF po raz pierwszy powinna ująć ewentualne straty z tytułu utraty wartości powstałe w związku z przejściem na standardy MSSF wskutek zmian stosowanych zasad rachunkowości w zyskach zatrzymanych na dzień przejścia na MSSF.

MSR 1

Prezentacja sprawozdań finansowych

- było:
 - koszty zgromadzenia kapitału są aktywowane i odpisywane w okresie 5 lat
- jest:
 - koszty zgromadzenia kapitału umniejszają kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej.

MSR 1 (2)

Spółka może próbować zaliczyć do „kosztów pozyskania kapitału” inne wydatki, które ponosiła tuż przed emisją.

MSR 1 (3)

Spółka X:

koszt emisji: 1,4 mln złotych

zysk netto w 2006 roku: 1,1 mln złotych

Spółka Y:

koszt emisji: 0,8 mln złotych

zysk netto w 2006 roku: 0,8 mln złotych

MSR 16

- Rzeczowe aktywa trwałe:
 - brak możliwości stosowania jednorazowego odpisu amortyzacyjnego dla środków o małej wartości,
 - specjalistyczne części zamienne ujmowane są jako środki trwałe, które po spełnieniu odpowiednich warunków nie muszą podlegać amortyzacji (muszą podlegać testom na utratę wartości),
 - w wycenie środków można ująć koszty finansowania zewnętrznego (zgodnie z MSR 23 Koszty finansowania zewnętrznego).

MSR 17

- Leasing:
 - Zostaje wprowadzone pojęcie leasingu zwrotnego

MSR 18

- Przychody:
 - Moment uznania przychodów jest zdefiniowany dla trzech kategorii:
 - ze sprzedaży towarów, w momencie przeniesienia na nabywcę ryzyka, korzyści i kontroli;
 - ze sprzedaży usług metodą procentowego zaawansowania,
 - z tytułu odsetek, tantiem i dywidend według odrębnych uregulowań.

MSR 38

- **Wartości niematerialne:**

- w szczególnych przypadkach mogą mieć nieokreślony okres użytkowania – brak amortyzacji (obowiązek sporządzania testów na utratę wartości).
- prace rozwojowe mogą podlegać kapitalizacji.
- prace badawcze nie mogą podlegać kapitalizacji.
- corocznie musi być dokonywana weryfikacja okresu użytkowania wartości niematerialnych oraz metod amortyzacji.

MSSF 5

- Aktywa przeznaczone do sprzedaży:
 - Nie amortyzuje się aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

MSR 40

Nieruchomości inwestycyjne

– tak było:

- Universal - sprzedaż siedziby (zysk będący różnicą między ceną sprzedaży a wartością księgową) i jego ponowne odkupienie (inwestycja, długa amortyzacja),
- Optimus – zwiększenie kapitału w spółce Optimus Re, która za uzyskane środki odkupuje od spółki-matki nieruchomość,

MSR 40 (2)

Nieruchomości inwestycyjne

- tak jest:
 - wycena nieruchomości inwestycyjnych może następować według wartości godziwej z odniesieniem zmian na rachunek zysków lub strat
 - lub według modelu kosztowego (cena nabycia pomniejszona o zakumulowaną amortyzację oraz o zakumulowane odpisy aktualizujące).

MSR 40 (3)

Grupa Echo Investment:

RACHUNEK WYNIKÓW	2006	2005
Przychody operacyjne	333 249	257 939
Koszty operacyjne	144 163	108 098
Koszty sprzedaży	9 736	8 459
Koszty ogólnego zarządu	43 694	28 847
Zysk/strata ze sprzedaży nieruchomości	8 919	63 672
Aktualizacja wartości nieruchomości	238 449	101 347
Pozostałe przychody/koszty operacyjne	1 999	-14 438
Przychody finansowe	14 773	8 169
Koszty finansowe	64 860	43 038
Zysk/strata z tytułu różnic kursowych	15 134	16 058
Aktualizacja wartości firmy jednostek podporządkowanych	18	6 375
Udział w zysku jednostek stowarzyszonych	1	
Zysk/strata brutto	346 053	266 806
Podatek dochodowy	66 982	55 774
Zysk/strata netto	279 071	211 032

MSR 40 (4)

Grupa GTC:

RACHUNEK WYNIKÓW	2006	2005
Przychody operacyjne	315 024	309 279
Koszty operacyjne	125 006	124 764
Koszty sprzedaży	11 420	11 163
Koszty administracyjne	57 884	30 642
Zysk z aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych	803 236	485 594
Pozostałe przychody/koszty (netto)	9 682	935
Dodatnie/ujemne różnice kursowe (netto)	39 026	-7 952
Przychody z tytułu odsetek	22 886	11 584
Przychody/koszty finansowe (netto)	64 112	75 086
Zysk ze zbycia inwestycji		13 230
Zysk ze zbycia jednostek zależnych	5 189	
Udział w zysku jednostek stowarzyszonych	17 254	1 724
Zysk/strata brutto	953 875	572 739
Podatek dochodowy	159 123	110 752
Zysk/strata netto	794 752	461 987

MSR 40 (5)

Wniosek:

Należy zachować dużą ostrożność przy stosowaniu wskaźników dochodowych dla spółek stosujących MSR 40 (Nieruchomości Inwestycyjne)

MSR 32 Instrumenty finansowe

Grupa Skotan:

WYNIKI FINANSOWE	4Q05	1Q06	2Q06	3Q06	4Q06	1Q07
Przychody netto ze sprzedaży	7 267	1 015	79	78	52 213	119 531
Koszty sprzedanych towarów i materiałów	11 424	898			46 638	85 980
Zysk (strata) brutto ze sprzedaży	-4 157	117	79	78	5 575	33 551
Koszty sprzedaży	152				30	363
Koszty ogólnego zarządu	724	1 036	964	1 426	10 242	37 210
Zysk (strata) na sprzedaży	-5 033	-919	-885	-1 348	-4 697	-4 022
Pozostałe przychody operacyjne	183	18			12	43
Pozostałe koszty operacyjne	865	1 842	15	200	5 721	5
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	-5 715	-2 743	-900	-1 548	-10 406	-3 984
Przychody finansowe	64 738	27 276	5 143	2 025	63 693	202 469
- w tym: aktualizacja wartości inwestycji	64 665	23 843	4 914	1 904	63 256	200 706
Przychody finansowe	3		48	737	2 280	141 622
- w tym: aktualizacja wartości inwestycji						141 449
Zysk (strata) brutto	59 020	24 533	4 195	-260	51 007	56 863
Podatek dochodowy	15 592	4 509	952	362	12 019	11 259
Zysk (strata) netto	43 344	20 024	3 243	-622	38 988	45 604

Rozpoznawanie

- Jednym z pierwszych sygnałów pogorszenia się sytuacji finansowej firmy jest zła jakość raportów finansowych:
 - błędy rachunkowe
 - brak szczegółowych komentarzy

Rozpoznawanie (2)

- Przesadnie optymistyczne oświadczenia prasowe lub informacje zmierzające do przekonania inwestorów co do potencjalnego wzrostu
- Znaczące transakcje z podmiotami pokrewnymi lub zależnymi, nie znajdujące wytłumaczenia co do przyczyn i przeprowadzenia

Rozpoznawanie (3)

- Złożoność struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa
- Umowy trudne do uzasadnienia
- Znaczące transakcje przy końcu roku finansowego
- Brak pełnej otwartości na pytania z zakresu sprawozdań finansowych

Rozpoznawanie (4)

- Ujemne przepływy finansowe z działalności operacyjnej przy wykazywaniu zysków
- Pilna potrzeba pozyskania kapitału
- Ponadprzeciętna zyskowność lub tempo rozwoju danej firmy
- Zmiany wielkości wskaźników:
 - należności rosną szybciej niż przychody